

Aleg. 51

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie podniesienia hodowli drobiu.

Wysoki Sejmie!

Działalność Wydziału krajowego na polu podniesienia chowu drobin obejmuje dwa główne kierunki, mianowicie subwencyjonowanie Towarzystw na tem polu pracujących i działalność Wydziału krajowego we własnym zakresie czynności.

Stosownie do tego podziału przedstawiamy w pierwszej części niniejszego sprawozdania działalność wspomnianych Towarzystw w ubiegłym roku, w drugiej zaś części działalność Wydziału krajowego we własnym zakresie czynności w tym samym okresie czasu.

Przedewszystkiem jednak zaznaczyć należy, że tak działalność Wydziału krajowego, jak i wspomnianych Towarzystw, zdążająca do podniesienia hodowli zapomocą podnoszenia umiejętności hodowli, oraz zapomocą doboru, ustalenia i rozszerzania w całym kraju odpowiednich ras drobiu, przyniosła w ubiegłym roku dodatnie rezultaty, jak to wynika z przytoczonych poniżej najważniejszych dat z działalności obu tych czynników.

Komitet c. k. Towarzystwa gospodarskiego łączy w utworzonej w roku 1904 seceji chowu drobiu reprezentantów lwowskiego jak jarosławskiego Towarzystwa chowu drobiu i rozporządzał w roku 1907 subwencyją państwową w kwocie 12.000 K na podniesienie chowu drobiu w swoim okręgu. Z tych powodów zapewnił sobie kierownicze stanowisko w akcyi chowu drobiu we wschodniej i środkowej części kraju.

W myśl programu zajmowało się Towarzystwo w dalszym ciągu sprawą ustalenia i rozpowszechnienia rasy drobiu, odpowiadającej najbardziej naszym stosunkom.

Przeprowadzone w tym kierunku doświadczenia dały wynik coraz bardziej przemawiający na korzyść kur t. zw. „zielononózek“, jako „bardzo nośnych, mięsnych i wczesnie dojrzewających“.

Na drugim polu swego programu, mianowicie na polu rozszerzania wiadomości o racjonalnym chowie drobiu, zajęło się Towarzystwo opracowaniem projektu instrukcyi dla zakładania wzorowych kurników. Zasiłkami z subwencyi państwowej przyznanymi umożliwiło krajowemu Towarzystwu chowu drobiu we Lwowie wydawnictwo miesięcznika, poświęconego wyłącznie sprawom chowu drobin, tudzież wydawnictwo kilkunastu dziełek traktujących o hodowli drobin, gołębi i królików. Towarzystwo przyznało też subwencyę Tow. chowu drobiu we Lwowie i Pierwszemu galic. Tow. chowu drobiu w Jarosławiu na założenie wzorowego kurnika we Lwowie i w Jarosławiu.

Niemniej poparło materialnie wystawy drobiu w Brzeżanach i Stanisławowie w końcu przyznało zasiłki na założenie wzorowych kurników w Dulibach, Dłużniowie i Worobjówce.

W trzecim wreszcie kierunku objętym programem uchwalono wdrożyć w porozumieniu z głównym Zarządem Kółek rolniczych akcję w sprawie bardzo ważnej dla gospodarstwa krajowego, a mianowicie organizacji handlu jajami.

Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego popierał wyłącznie chów krajowych kur tzw. „zielononózek“. Zdaniem bowiem Komitetu kura „zielononózka“, jako „najmniej wybredna co do karmy i sposobu wychowu, nadaje się najlepiej do naszego klimatu i warunków chowu, przyczem nośnością swą przewyższa kury ras innych“.

Komitet dąży do tworzenia przy każdym okręgowym Towarzystwie rolniczem osobnych sekcji dla chowu drobiu. W roku 1907 utworzono nową sekcję przy Wydziale Towarzystwa rolniczego okręgowego w Jaśle, tak że z końcem roku 1907 czynne są sekcje chowu drobiu przy Wydziale Towarzystwa rolniczego okręgowego w Brzesku, Nowym Sączu, Bochni i Jaśle.

Komitet przesłał sekcji chowu drobiu w Jaśle 461 kokoszek hodowlanych i 52 kogutów w celu stosownego umieszczenia między wybranymi hodowcami, sekcji w Brzesku 27 kogutów dla odmiany w kurnikach.

W rejonie hodowlanym nowosądeckim założył Komitet trzy subwencyjne kurniki zarodowe, mianowicie w Witowicach, Librantowej i w Nowym Sączu; w rejonie bocheńskim jeden kurnik subwencyjny w Niepołomicach. Ponadto sekcja chowu drobiu przy Wydziale Towarzystwa rolniczego okręgowego w Bochni otrzymała w r. 1907 subwencyę w kwocie 250 K na zakupno kogutów i 250 K na przebudowanie kurników w Łęzkowicach.

Wreszcie założył Komitet w roku 1907 jeden kurnik zarodowy subwencyjny w Woli Ocieckiej, w celu zapoznania hodowców w okolicach Ropczyc, Dąbia i Dębicy z zalecanymi kur „zielononózek“.

Uchwałą Komitetu z dnia 6. września 1907 naznaczoną została na r. 1907 cena 6 K za kokoszkę, a 7 K za koguta.

Ogółem zakupił Komitet w roku 1907 do chowu w swych pepinierach 561 kokoszek i 89 kogutów, razem 650 sztuk.

Każda sztuka przed wysyłką do miejsca przeznaczenia wycechowaną została przez inspektora hodowli jako sztuka hodowlana pierścionkiem na lewej nodze.

We wrześniu roku ubiegłego powstało w Krakowie osobne Towarzystwo chowu drobiu, gołębi i królików.

Krajowe Towarzystwo chowu drobiu, gołębi i królików we Lwowie liczyło w roku ubiegłym, według ogłoszonego drukiem sprawozdania Zarządu głównego z działalności w r. 1907, członków 1010 i miało 9 filii. Z ogólnej liczby członków przypada na główne Towarzystwo 424, na filie 586. W porównaniu z rokiem 1906 przybyło Towarzystwu i jego filiom w roku 1907 członków 125.

W toku jest sprawa utworzenia filii w Przemyślu, Kołomyi, Gródku Jagiellońskim, Buczaczu i Bohorodczanach.

Wszystkie filie Towarzystwa rozwijają się prawidłowo i działają z pożytkiem dla podniesienia chowu drobiu. Staraniem filii w Brzeżanach, Rzeszowie i Stanisławowie urządzono w roku 1907 w każdym z tych trzech miast wystawę drobiu.

Towarzystwo przyszło z pomocą materialną tym wystawom, które tak co do ilości wystawców jak i liczby oraz jakości okazów na wystawy nadesłanych powiodły się w zupełności.

Wystawy te zainteresowały publiczność, a nawet przysporzyły członków filiom Towarzystwa urządzającym te wystawy.

Wystawa w Brzeżanach przyniosła nawet czysty zysk w kwocie 501 K 88 h, a w Stanisławowie w kwocie 448 K 92 h.

Towarzystwo udzieliło swoim filiom subwencyi w kwocie 2.559 K 63 h, t. j. całą subwencyę krajową i część rządowej tak, że resztę subwencyi rządowej i własny dochód obrócono na ogólne cele Towarzystwa, oraz na wydawnictwo miesięcznika „Hodowca drobiu“ i broszur traktujących o chowie drobiu.

W roku 1907 rozwinęło Towarzystwo bardzo ożywioną działalność na polu zakładania stacyj zarodowych, założono bowiem w tym okresie czasu 159 stacyj zarodowych wartości 3.314 K. Nie od rzeczy będzie zaznaczyć na tem miejscu, że od chwili założenia, t. j. od roku 1900 do końca roku 1907, utworzono ogółem 941 stacyj wartości 20.650 K. W roku ubiegłym rozdano też bezpłatnie członkom jaj wylęgowych za 131 K. Według sprawozdania kasowego wynosiły w roku 1907 dochody Towarzystwa kwotę 12.005 K 85 h., rozchody kwotę 11.578 K 77 h, tak, że na rok 1908 pozostała reszta kasowa w kwocie 427 K 8 h.

Dzięki specjalnej subwencji rządowej i galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego założyło Towarzystwo trzy większe kurniki przy szkołach w Dulibach, Dłużniowie i Worobijówce, w których odpowiednio wykształceni nauczyciele udzielają nauki hodowli drobiu według programu, opracowanego przez Towarzystwo, a przyjętego przez c. k. Radę szkolną krajową.

Wreszcie zajmowało się Towarzystwo sprawą założenia we Lwowie wzorowego zakładu chowu drobiu, o czem poniżej jest mowa.

Pierwsze galicyjskie Towarzystwo chowu drobiu w Jarosławiu liczyło w roku 1907 t. j. w dwunastym roku swego istnienia, 452 członków. W porównaniu z rokiem 1906 zyskało 86 członków.

Najwięcej wagi przywiązywało Towarzystwo w roku ubiegłym, podobnie jak i w latach ubiegłych, do rozpowszechnienia drobiu rasowego kilku wypróbowanych ras. Pracę w tym kierunku prowadziło przez rozsyłkę i rozdawanie jaj wylęgowych, oraz przez zakładanie stacyj zarodowych.

Na 200 zamówień rozesłano w roku 1907 — 3.783 sztuk jaj wylęgowych, w tem 1.455 sztuk po niższej cenie dla członków Towarzystwa.

W roku ubiegłym pozostało 271 stacyj zarodowych o 388 stadkach. Najwięcej stacyj zarodowych posiadają właścianie i nauczyciele ludowi.

Celem poprawienia rasy drobiu krajowego i umożliwienia jak najszerzszym kołom ludności wiejskiej nabycia i posiadania drobiu rasowego zawarło Towarzystwo z Zarządem głównym Towarzystwa Kółek rolniczych umowę, na podstawie której każde Kółko rolnicze może dostać od Towarzystwa chowu drobiu w Jarosławiu, o ile Kółko jest członkiem Towarzystwa, rok rocznie dla poprawienia drobiu rasowego koguta za niższą cenę 2 K, kaczora za 3 K, gęsiora za 4 K, indora za 5 K. Resztę ceny tych rozplodników pokrywają po połowie Towarzystwo chowu drobiu w Jarosławiu i Zarząd główny Towarzystwa Kółek rolniczych.

W zamian za to zobowiązuje się dotyczący członek Kółka rolniczego wobec jego zarządu sprzedać swego samca na rzeź; w miejsce bowiem jego otrzymuje po powyższych cenach rasowego rozplodnika. W ten sposób może każde Kółko rolnicze otrzymywać rok rocznie dla swych członków najmniej po 3 samce z trzech rodzajów drobiu po $\frac{1}{3}$ ceny rzeczywiście i tą drogą za lat kilka poprawić drób u swych członków.

W roku 1907 skorzystało z udogodnień płynących z powyższego układu kilka Kółek rolniczych, a Towarzystwo żywi nadzieję, że w przyszłości znaczna ilość Kółek będzie korzystać z ułatwienia, wynikającego z powyżej wspomnianej umowy.

W roku 1907 wydało Towarzystwo na zakładanie stacyj zarodowych sumę . . . . . 2.590 K 96 h
a gdy kosztą niższenia ceny jaj wylęgowych wynosiły kwotę . . . . . 175 K 58 h
więc na rozpowszechnianie drobiu rasowego wydano kwotę . . . . . 2.766 K 54 h
t. j. o 66 K 54 h więcej, niż wynosiły razem subwencje rządowa i krajowa, udzielone na poparcie ogólnych celów Towarzystwa.

Wreszcie poczyniło Towarzystwo starania o założenie wzorowego zakładu hodowli drobiu w Jarosławiu, którą sprawę przedstawiamy poniżej w niniejszem sprawozdaniu.

Sprawa założenia wzorowego zakładu chowu drobiu przy c. k. Akademii weterynaryi we Lwowie przedstawia się w następujący sposób:

Zgodnie z wnioskiem przedłożonym w sprawozdaniu Wydziału krajowego z dnia 7. grudnia 1906 LW. 121.404/906 w przedmiocie podniesienia hodowli drobiu uchwalił Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 7. marca 1907 dla krajowego Towarzystwa chowu

drobiu we Lwowie nadzwyczajną subwencją na budowę wzorowego zakładu chowu drobiu przy c. k. Akademii weterynaryi we Lwowie w kwocie 15.000 K, płatną w dwóch równych ratach rocznych w roku 1907 i 1908 po 7.500 K, pod warunkiem, że c. k. Rząd przyzna na ten cel subwencję państwową w tej samej co najmniej wysokości.

Wskutek tej uchwały wniósł Zarząd krajowego Towarzystwa chowu drobiu prośbę do c. k. Rządu o wyjednanie na cel powyższy subwencji z funduszków państwowych w wysokości przyznanej subwencji krajowej. Równocześnie odniósł się Rektorat c. k. Akademii weterynaryi we Lwowie do c. k. Ministerstwa wyznań i oświaty o udzielenie pozwolenia na wybudowanie takiego zakładu w obrębie Akademii weterynaryi.

Według reskryptu c. k. Ministerstwa rolnictwa z dnia 17. lipca 1907 L. 14.162, zakomunikowanego Wydziałowi krajowemu pismem c. k. Namiestnictwa we Lwowie z dnia 22. lipca 1907 L. IX. 694/3/41, oświadczył c. k. Rząd gotowość udzielenia na cel powyższy subwencji państwowej w kwocie 11.000 K, płatnej w roku 1907 i 1908, względnie w roku 1908, lecz przyznanie tej dotacji uczynił zawisłem od dopełnienia następujących warunków:

1) od zatwierdzenia przez c. k. Rząd układu między krajowym Towarzystwem chowu drobiu we Lwowie, a c. k. Akademią weterynaryi, zawartego w sprawie budowy zakładu hodowli drobiu na gruntach Akademii, oraz od zatwierdzenia planów tej budowy;

2) od urządzenia zakładu projektowanego w ten sposób, iż wykluczoną będzie możliwość zawleczenia zarazy z klinik Akademii do zakładu chowu drobiu.

Nadto oznajmił c. k. Rząd, że gotów jest wziąć pod rozwagę udzielenie w roku 1909 dodatkowego kredytu w kwocie najwyżej 5.000 K pod warunkiem, jeżeli:

a) subwencje państwa, kraju i inne ofiary nie wystarcząby na pokrycie wszystkich kosztów budowy i wewnętrznego urządzenia zakładu wraz z instalacją gazu i wodociągów;

b) kraj weźmie pod rozwagę udzielenie na ten sam cel dodatkowego kredytu w tej samej wysokości (do 5.000 K);

c) jeżeli potrzeba tego dodatkowego kredytu zostanie wykazaną preliminarzem kosztów budowy i wewnętrznego urządzenia zakładu, przyjętym przez c. k. Namiestnictwo, oraz uzasadnioną użyciem funduszków.

C. k. Rząd przyznając na cel powyższy subwencję państwową o 4.000 K niższą od zasiłku krajowego, powołuje się na to, że:

1) Towarzystwo gospodarskie galicyjskie odłożyło na cele budowy zakładu ze subwencji państwowej, przyznanej Towarzystwu na poparcie chowu drobiu w roku 1906, kwotę 3.500 K;

2) c. k. Rząd nie sprzeciwia się, by wspomniane Towarzystwo gospodarskie odkładało na ten sam cel ze subwencji państwowej na rok 1907 i 1908 corocznie po 2.000 K.

Wobec przedstawionego powyżej stanu tej sprawy oznajmił Wydział krajowy Zarządowi krajowego Towarzystwa chowu drobiu we Lwowie pismem z dnia 11. października 1907 LW. 72.035, że zarządzi wypłatę I. raty subwencji krajowej, skoro Zarząd Towarzystwa przedłoży asygnatę I raty subwencji państwowej, lub oświadczenie c. k. Rządu, że uważa za spełnione powyżej wymienione warunki lub, że je cofa.

Zarazem wezwał Wydział krajowy Zarząd krajowego Towarzystwa drobiu we Lwowie do przedłożenia odpisu zatwierdzonego przez c. k. Rząd układu zawartego między tem Towarzystwem a c. k. Akademią weterynaryi w sprawie budowy zakładu hodowli drobiu na gruntach Akademii, oraz do przedłożenia przyjętego przez c. k. Rząd preliminarza wydatków budowy i wewnętrznego urządzenia Zakładu, a to w celu powzięcia ewentualnej decyzji w przedmiocie przyznania na cel powyższy dodatkowej subwencji z funduszu krajowego.

Według przedłożonego Wydziałowi krajowemu pismem z dnia 24. marca 1908 L. 679 sprawozdania zarządu głównego krajowego Towarzystwa chowu drobiu we Lwowie (LW. 32.774,908) zawarło Towarzystwo układ z c. k. Akademią weterynaryi co do używania w przyszłości projektowanego zakładu hodowli drobiu i akta tej sprawy przesłano wraz z przychylną opinią c. k. Namiestnictwa c. k. Ministerstwa oświaty, które przedłożyło sprawę c. k. Ministerstwu finansów do zatwierdzenia.

Z relacji zaś Komitetu galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie z dnia 31. października 1907 L. 5987/07 (LW. 10.206/907) wynika, że Komitet odłożył ze subwencji państwowych przyznanych na podniesienie chowu drobiu w roku 1906 kwotę 4.000 K, w roku 1907 kwotę 2.000 K, i uchwalił udzielić w roku 1908 kwotę 2.000 K na częściowe pokrycie kosztów budowy i wewnętrznego urządzenia wspomnianego zakładu.

Jak z przedstawionego stanu rzeczy się okazuje, nie wyasygnował Wydział krajowy dotąd I. raty przyznanej na ten cel subwencji krajowej na rok 1907, a ponieważ budowa zakładu nie zostanie prawdopodobnie rozpoczęta wcześniej, jak w jesieni roku 1908, nie wstawiono do preliminarza budżetu funduszu krajowego na rok 1908 drugiej raty w kwocie 7.500 K. Nastąpi to prawdopodobnie w roku 1909.

Sprawa założenia wzorowego zakładu hodowli drobiu w Jarosławiu.

Uchwałą z dnia 18. marca 1907 odstąpił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do zbadania i ewentualnego uwzględnienia petycyę Towarzystwa chowu drobiu w Jarosławiu o udzielenie pożyczki bezprocentowej lub subwencji na założenie zakładu hodowli drobiu w Jarosławiu.

Wskutek tej uchwały sejmowej i po zasięgnięciu opinii stałej sekcji krajowej komisji dla spraw rolniczych przedkłada Wydział krajowy, uznając potrzebę i użyteczność takiego zakładu, Wysokiemi Sejmowi wniosek o przyznanie na ten cel subwencji z funduszu krajowego w kwocie 10.000 K, płatnej w dwóch równych ratach rocznych po 5.000 K, począwszy od roku 1908, i wstawia pierwszą ratę w kwocie 5.000 K do Rubryki X. preliminarza budżetu funduszu krajowego na rok 1908.

Wypłatę tej subwencji uczynić jednak należy zawisłą od zabezpieczenia reszty kosztów budowy tego zakładu w pierwszym rządzie przez czynniki miejscowe.

Pismem z dnia 31. marca 1908 L. 1422 (LW. 35.040/908) oznajmił Komitet galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie Wydziałowi krajowemu, że przyznał na cel powyższy Towarzystwu chowu drobiu w Jarosławiu subwencyę w kwocie 1.500 K z zasiłku otrzymanego od c. k. Rządu na podniesienie chowu drobiu. Zasiłek ten uważa Komitet jako pierwszą ratę, a stanowczą decyzję w sprawie wysokości zasiłku poweźmie po przedłożeniu przez Towarzystwo szczegółowego kosztorysu budowy zakładu dla hodowli drobiu w Jarosławiu.

Na opisaną powyżej działalność Towarzystw przyznał Wydział krajowy następujące subwencje z funduszu krajowego:

W roku 1907 dysponował Wydział krajowy subwencyą przyznaną przez Wysoki Sejm na podniesienie chowu drobiu w kwocie 9.000 K.

Kwotę tę rozdzielił Wydział krajowy w ten sposób, że Towarzystwo chowu drobiu, gołębi i królików we Lwowie otrzymało na ogólne cele 2.500 K, nadto na wydawnictwo „Hodowcy drobiu“ 500 K, czyli razem 3.000 K. Towarzystwo rolnicze w Krakowie 2.500 K, Towarzystwo chowu drobiu w Jarosławiu 1.000 K

Oprócz badania działalności tych Towarzystw i ich subwencyonowania skierował Wydział krajowy w roku 1907, podobnie jak w latach poprzednich, swe starania i czynności ku zawsze jeszcze w danych warunkach najważniejszej sprawie, mianowicie ku podnoszeniu umiejętności hodowli w kraju. Do tego zmierzał Wydział krajowy przez nadawanie stypendyów z funduszu krajowego na kursy chowu drobiu w szkole chowu drobiu w Zielonej pod Rawą ruską, przez urządzenie kosztem funduszu krajowego kursów wędrownych, przez popieranie wystaw drobiu, przez przyznawanie subwencji na urządzenie kurników w szkołach, wreszcie przez udzielanie subwencji dla wzorowego zakładu i szkoły chowu drobiu w Zielonej pod Rawą ruską.

Wydatki na te cele wyniosły kwotę łączną 5.925 K 57 h, a doliczywszy do niej kwotę 6.500 K, udzieloną wspomnianym Towarzystwom tytułem subwencji z funduszu krajowego, okazuje się, że Wydział krajowy wydał na cele podniesienia chowu drobiu w kraju ogółem kwotę . . . . . 12.425 K 57 h
Gdy dyspozycyjny kredyt wynosił na rok 1907 tylko kwotę . . . . . 9.000 „ — „
przeło resztę wydatków w sumie . . . . . 3.425 K 57 h

pokrył Wydział krajowy z pozycyi 40. wydatków budżetu funduszu krajowego na rok 1907, przeznaczonych „na zasilki na podniesienie wiedzy rolniczej“.

Ostatnie trzy lata (1905—1907) dowiodły, że środki finansowe na cele podniesienia chowu drobiu przez Wysoki Sejm do rozporządzenia Wydziału krajowego uchwalane nie wystarczają na pokrycie wydatków funduszu krajowego na ten cel poniesionych, mimo, że Wysoki Sejm uchwałą z dnia 7. marca 1907 zwiększył dotację na podniesienie chowu drobiu o kwotę 3.000 K.

Wzrost wydatków na podniesienie chowu drobiu wyniknął z ożywienia na tem polu działalności Wydziału krajowego, poszczególnych Towarzystw oraz szkół gospodarstwa domowego i wiejskiego.

Wobec przedstawionego stanu tej sprawy Wydział krajowy, nie chcąc z jednej strony zrezygnować z wszelkiej samodzielnej na tem polu akcji i ograniczyć się wyłącznie tylko do subwencyonowania Towarzystw, z drugiej obciążać stale wydatkami na chów drobiu inną pozycyę budżetu, przeznaczoną na podniesienie wiedzy rolniczej, uważa za konieczne podwyższenie dotacyi na podniesienie chowu drobiu przynajmniej o 2.000 K i w tym duchu przedkłada Wysokiemu Sejmowi wniosek.

Na podstawie powyższego sprawozdania Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje niniejsze sprawozdanie do wiadomości.
2. Sejm uchwała nadzwyczajny kredyt w wysokości 5.000 K na podniesienie chowu drobiu do rozporządzenia Wydziału krajowego, oprócz stałej subwencji rocznej w kwocie 6.000 K na ten cel przeznaczonej w myśl uchwały sejmowej z 11. listopada 1904 i wstawia powyższą kwotę 5.000 K. do Rub. X. p. 71 wyd. budżetu funduszu krajowego na r. 1908.
3. Sejm uchwała dla pierwszego galicyjskiego Towarzystwa chowu drobiu w Jarosławiu nadzwyczajną subwencyę na budowę zakładu hodowli drobiu w Jarosławiu w kwocie 10.000 K, płatną w dwóch równych ratach rocznych w r. 1908 i 1909 po 5.000 K, pod warunkiem zabezpieczenia reszty kosztów budowy tego zakładu i wstawia na ten cel kwotę 5.000 K tytułem I. raty do Rub. X. p. 73 wyd. budżetu funduszu krajowego na r. 1908.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z W. Ks. Krakowskiem.

Marszałek krajowy:

St. Badeni w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Tadeusz Pilat w. r.

Członek Wydziału kraj.